

QP Code : 50026

(3 Hours)
(३ तास)

[Total Marks : 100
[एकूण गुण : १००

- N. B. : (1) Attempt all sections, all questions are compulsory in Section-I.
(2) In Section-II attempt any **three** questions.
(3) In Section-III attempt any **two** questions.

Section-I

1. Values are inherent in the individuals in the view point of _____.
- (a) Idealism (b) Pragmalism
(c) Existentialism (d) Realism

प्रत्येक व्यक्तीमध्ये मूल्य जन्मजात असतात हा दृष्टीकोन -----
यांचा आहे.

- (अ) आदर्शवाद (ब) कार्यवाद
(क) अस्तित्ववाद (ड) वास्तववाद

2. Proponent of Existentialism was _____.
- (a) Sarte (b) Ploto
(c) Rousseau (d) Dewey

अस्तित्ववादाचा उद्गाता ----- होता.

- (अ) साई (ब) प्लेटो
(क) रूसो (ड) ज्युई

3. Theory of Nirvana by Buddha is based upon _____.
- (a) Four Nobel Truth (b) Human nature
(c) Epistemology (d) Axiology

[TURN OVER

बुद्धांची निर्वाण उपपत्ती ----- आधारित आहे.

- (अ) चार आर्यसत्ये (ब) मानवी स्वभाव
(क) ज्ञानमीमांसा (ड) मूल्यमीमांसा

4. _____ is 'NOT' the branch of Philosophy.

- (a) Epistemology (b) Axiology
(c) Logic (d) Love of wisdom

----- ही तत्त्वज्ञानाची शाखा नाही.

- (अ) ज्ञानमीमांसा (ब) मूल्यमीमांसा
(क) तार्किकता (ड) शहाणपणाचे प्रेम

5. Pedagogy of the oppressed was given by _____.

- (a) J. Krishnamurthy (b) Paulo Freire
(c) Gandhi (d) Tigore

उत्पीडिताचे अध्यापनशास्त्र ----- ने दिले आहे.

- (अ) जे. कृष्णमूर्ती (ब) पावलो फ्रेअरी
(क) गांधी (ड) टागोर

6. Compensatory Education programme is necessary for

- (a) Equality of opportunity (b) Social mobility
(c) Gender equality (d) Social stratification

भरपाई शिक्षण कार्यक्रम ----- साठी आवश्यक आहे.

- (अ) संधीची समानता (ब) सामाजिक गतिशीलता
(क) लिंग समानता (ड) सामाजिक स्तरीकरण

7. Socialization is influenced by _____.

- (a) Home (b) School
(c) Mass Media (d) All of the above

[TURN OVER

सामाजिकीकरण ----- द्वारे प्रभावित होते.

- (अ) घर (ब) शाळा
(क) समूह संपर्क माध्यमे (ड) वरील सर्व

8. In modern societies, social status is typically measured by a persons _____.

- (a) Age (b) Income
(c) Verbal fluency (d) Occupation

आधुनिक समाजात सामाजिक दर्जा सामान्यपणे व्यक्तीच्या -----
नुसार मोजतात.

- (अ) वय (ब) उत्पन्न
(क) मौखिकता (ड) व्यवसाय

9. _____ is the important responsibility of family.

- (a) Nurturing children (b) Rearing of children
(c) Sex education of children (d) Training in virtues and values

----- ही कुटुंबाची महत्त्वपूर्ण जबाबदारी आहे.

- (अ) मुलांचे संगोपन (ब) मुलांचे पालनपोषण
(क) मुलांचे लैंगिक शिक्षण (ड) मुलांवरील संस्कार

10. An application of sociological principles to understand educational problems means _____.

- (a) Sociology of education (b) Philosophy of education
(c) Educational sociology (d) Educational Philosophy

शैक्षणिक समस्यांच्या आकलनाकरिता समाजशास्त्रीय तत्वांचे उपयोजन म्हणजे
-----.

- (अ) शिक्षणाचे समाजशास्त्र (ब) शिक्षणाचे तत्त्वज्ञान
(क) शैक्षणिक समाजशास्त्र (ड) शैक्षणिक तत्त्वज्ञान

11. _____ is propounded Hierarchical theory of learning.

- (a) Gagne (b) Ross
(c) Teripage (d) Parson

[TURN OVER

----- हा अध्ययनाच्या श्रेणीबद्ध उपपत्तीचा उद्गाता आहे.

- (अ) गॅग्रे (ब) रॉस
(क) टेरिपेज (ड) पार्सन

12. _____ is considered as cognitive style.

- (a) Reflective-Impulsive (b) Reflective thinking
(c) Reflective Teaching (d) Teaching-learning style

----- ही बोधात्मक शैली मानली जाते.

- (अ) विमर्शी-स्वयंफूर्त (ब) विमर्शी-विचार
(क) विमर्शी-अध्यापन (ड) अध्यापन-अध्ययन शैली

13. B. F. Skinner emphasizes on _____ in learning.

- (a) Feedback (b) Molivation
(c) Stimulus (d) Reinforcement

बी. एफ. स्कीनरचा अध्ययनात ----- वर भर आहे.

- (अ) प्रत्याभरण (ब) प्रेरणा
(क) चेतक (ड) प्रबलन

14. _____ is the reading disorder.

- (a) Dyslexia (b) Psycho-analysis
(c) Psychic (d) Schizophrenia

----- ही वाचनाशी निगडित दोष आहे.

- (अ) डिस्लेक्सिया (ब) मनोविश्लेषण
(क) मानसिक विकृती (ड) स्क्रीझोफ्रेनिया

15. _____ word is not associated with freudian psychology.

- (a) Archetype (b) Libido
(c) Eros (d) Tantos

[TURN OVER

----- हा शब्द फ्राईडच्या मानसशास्त्राशी संबंधित नाही.

- (अ) आर्चटाईप (ब) लिविडो
(क) इरॉस (ड) टॅनटोस

16. Social constructionism is associated with _____.

- (a) Piaget (b) Kohlberg
(c) Vygotsky (d) Badura

सामाजिक रचनावादाशी----- संबंधित आहे.

- (अ) पियाजे (ब) कोलबर्ग
(क) वायगॉटस्की (ड) बांदुरा

17. Extroversion and Introversion are types of _____.

- (a) Personality (b) Learning
(c) Motivation (d) Thinking

अंतःमुखता आणि बहिःमुखता ----- प्रकार आहे.

- (अ) व्यक्तीमत्त्व (ब) अध्ययन
(क) प्रेरणा (ड) विचार

18. Learning involves movement of body parts is _____.

- (a) Motor Learning (b) Sensory Learning
(c) Verbal Learning (d) Sensory-motor Learning

शरीराच्या भागाच्या हालचालीचा समावेश ----- अध्ययनात होतो.

- (अ) कारक-अध्ययन (ब) संवेदक अध्ययन
(क) मौखिक अध्ययन (ड) संवेदक-कारक अध्ययन

19. Theory of Insight Learning was discovered by _____.

- (a) Behavioral Psychologists (b) Gestalt Psychologists
(c) Social Psychologists (d) Moral Psychologists

[TURN OVER

मर्मदृष्टीमूलक अध्ययन उपपत्तीचा शोध ----- मानसशास्त्रज्ञांनी
लावला.

- (अ) वर्तनवादी मानसशास्त्रज्ञ (ब) जेस्टॉल्ट मानसशास्त्रज्ञ
(क) सामाजिक मानसशास्त्रज्ञ (ड) भावनिक मानसशास्त्रज्ञ

20. Positive change in behaviour can be brought about by

- (a) Positive Reinforcement (b) Negative Reinforcement
(c) Punishment (d) Overlooking Wrong Behaviour

वर्तनबदलातील सकारात्मक बदल ----- द्वारे होतो.

- (अ) सकारात्मक प्रबलन (ब) नकारात्मक प्रबलन
(क) शिक्षा (ड) एकंदरीत चुकीचे वर्तन

21. _____ is 'NOT' the type of interview technique.

- (a) Face to face (b) Focus group
(c) Telephonic (d) Guest who

----- हा मुलाखत तंत्राचा प्रकार नाही.

- (अ) समोरासमोर (ब) लक्षवेधी समूह
(क) दूरध्वनीद्वारे (ड) ओळखा पाहू

22. t-test is used when _____.

- (a) Relation between two variables has to be ascertained
(b) Means of more than two groups have to be compared
(c) Measurement scale is nominal
(d) Means of two groups have to be compared

टी-परिक्षिका वापरतात जेव्हा -----.

- (अ) दोन चलांतील संबंधाचा पडताळा पाहताना
(ब) दोनपेक्षा अधिक समुहाचे मध्यमानांची तुलना करताना
(क) मापनश्रेणी ही नामांकित असेल
(ड) दोन समुहांच्या मध्यमानांची तुलना करताना

[TURN OVER

23. _____ is 'NOT' a measure of central tendency.

- (a) Std. deviation (b) Mean
(c) Mode (d) Median

----- हे केंद्रिय प्रवृत्तीचे परिमाण नाही

- (अ) प्रमाण विचलन (ब) मध्यमान
(क) बहुलक (ड) मध्यगा

24. Hypothesis means _____.

- (a) Expected relation between two or more variable
(b) Expected relation between two or more objective
(c) Expected relation between two or more goals
(d) Expected relation between two or more operational definition

परिकल्पना म्हणजे -----.

- (अ) दोन किंवा अधिक चलांमधील अपेक्षित संबंध
(ब) दोन किंवा अधिक उद्दिष्टांमधील अपेक्षित संबंध
(क) दोन किंवा अधिक ध्येयांमधील अपेक्षित संबंध
(ड) दोन किंवा अधिक कार्यात्मक व्याख्येतील अपेक्षित संबंध

25. Multistage sampling is a type of _____ sampling technique.

- (a) Non-probability (b) Probability
(c) Quota sampling (d) Normal probability curve

बहुस्तरीय नमुना निवड हा ----- नमुना निवड तंत्राचा प्रकार आहे.

- (अ) असंभाव्यता (ब) संभाव्यता
(क) कोटा नमुना निवड (ड) प्रसामान्य संभवक

26. Grounded theory is a type of _____ research.

- (a) Quantitative Research (b) Qualitative Research
(c) Both A & B (d) Historical Research

[TURN OVER

आधारभूत उपपत्ती हा ----- संशोधनाचा प्रकार आहे.

- (अ) संख्यात्मक संशोधन (ब) गुणात्मक संशोधन
(क) दोन्ही अ आणि ब (ड) ऐतिहासिक संशोधन

27. A theory explains a cause and effect relation between _____.

- (a) Variable (b) Proofs
(c) Samples (d) Facts

उपपत्ती कारण आणि परिणाम यांतील संबंध स्पष्ट करते -----.

- (अ) चले (ब) पुरावे
(क) नमुने (ड) तथ्ये

28. School survey studies are classified under _____ research.

- (a) Historical (b) Experimental
(c) Developmental (d) Descriptive

शालेय सर्वेक्षण अभ्यास ----- संशोधनार्गत येतो.

- (अ) ऐतिहासिक (ब) प्रायोगिक
(क) विकासात्मक (ड) वर्णनात्मक

29. A research problem is feasible only when _____.

- (a) It is researchable (b) It is new
(c) It has some utility (d) All of the above

संशोधन समस्या व्यवहार्य असते जेव्हा ती -----.

- (अ) संशोधनात्मक असते (ब) नवीन असते
(क) काही प्रमाणात उपयोगी (ड) वरील सर्व

30. _____ is true in case of action research.

- (a) Solving immediate specific practical problem
(b) Theory development
(c) Research training
(d) Specific research hypothesis

[TURN OVER

----- हे कृती संशोधनासाठी सत्य आहे.

- (अ) विशेष प्रायोगिक समस्येची त्वरित सोडवणूक
 (ब) उपपत्ती विकास
 (क) संशोधन प्रशिक्षण
 (ड) विशेष संशोधन परिकल्पना

31. _____ is the role of teacher educator.

- (a) Teaching (b) Research
 (c) Extention (d) All of the above

----- ही शिक्षक प्रशिक्षकाची भूमिका आहे.

- (अ) प्रशिक्षण (ब) संशोधन
 (क) विस्तार (ड) वरील सर्व

32. Andragogy is the science of _____ teaching.

- (a) Handicapped (b) Blind
 (c) Adults (d) Adolscents

अॅन्ड्रगॉगी हे ----- चे अध्यापनशास्त्र आहे.

- (अ) अपंग (ब) अंधत्व
 (क) प्रौढ (ड) किशोरवयीन

33. _____ agency is responsible for prescribing qualification and pay-scales of college and university teachers.

- (a) NCTE (b) NIRF
 (c) UGC (d) NAAC

----- वाहिनी विद्यापीठ व महाविद्यालयीन शिक्षकाची शैक्षणिक पात्रता आणि पगार यासाठी जबाबदार आहे.

- (अ) एनसीटीई (ब) एनआयआरएफ
 (क) यूजीसी (ड) नॅक

[TURN OVER

34. Quality assessment is the function of _____.

- (a) NGC (b) NCERT
(c) NCTE (d) NAAC

गुणवत्ता मूल्यांकन हे ----- चे कार्य आहे.

- (अ) यूजीसी (ब) एनसीईआरटी
(क) एनसीटीई (ड) नॅक

35. _____ learning is a Team process.

- (a) Reflective (b) Co-operative
(c) Programme (d) Effective

----- अध्ययन ही सांघिक प्रक्रिया आहे.

- (अ) विमर्शी (ब) सहकार्यात्मक
(क) क्रमन्वित (ड) परिणामकारक

36. Role of NCTE is in the area of _____.

- (a) Medical Education (b) Teacher Education
(c) Inclusive Education (d) Technical Education

एनसीटीईची भूमिका ----- क्षेत्रात आहे.

- (अ) वैद्यकिय शिक्षण (ब) शिक्षक-शिक्षण
(क) समावेशित शिक्षण (ड) तांत्रिक शिक्षण

37. Effectiveness of teaching depends on _____.

- (a) Personality of Teacher
(b) Subject understanding of Teacher
(c) Higher qualification of Teacher
(d) Skills of Teacher

अध्यापनाची परिणामकारकता ----- वर अवलंबून असते.

- (अ) शिक्षकांचे व्यक्तीमत्त्व (ब) शिक्षकांचे विषय आकलन
(क) शिक्षकांची उच्च शैक्षणिक पात्रता (ड) शिक्षकांचे कौशल्य

[TURN OVER]

38. _____ pillar of education is not given by UNESCO.

- (a) Learning to know (b) Learning by self & others
(c) Learning to do (d) Learning to be

----- हा शिक्षणाचा स्तंभ युनेस्कोने दिलेला नाही.

- (अ) ज्ञानासाठी ज्ञान (ब) स्वःसाठी आणि इतरांसाठी अध्ययन
(क) क्रियांसाठी अध्ययन (ड) आत्मप्रचितीसाठी अध्ययन

39. _____ is not related with the program of "Education for all".

- (a) Eradication of Literacy (b) Universalization of Education
(c) Continuing Education (d) Globalization of Education

----- हे 'सर्वांसाठी शिक्षण' या कार्यक्रमाशी संबंधित नाही.

- (अ) निरक्षरता निर्मूलन (ब) शिक्षकाचे वैश्विकीकरण
(क) निरंतर शिक्षण (ड) शिक्षणाचे जागतिकीकरण

40. Teaching attitude test is useful for _____.

- (a) Manager (b) Administrator
(c) Researcher (d) Teacher

अध्यापन अभियोग्यता चाचणी ----- साठी उपयुक्त आहे.

- (अ) व्यवस्थापक (ब) प्रशासक
(क) संशोधक (ड) शिक्षक

Section-II

विभाग-२

II. Answer the following question (any three) :-

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(1) Explain open system approach to education with suitable example.

शिक्षणाचा मुक्त प्रणाली उपागम सोदाहरण स्पष्ट करा.

(2) Elucidate different types of Hypotheses with example.

परिकल्पनांचे विविध प्रकार उदाहरणाद्वारे विशद करा.

[TURN OVER

- (3) Explain the role of education as a social institution.
शिक्षणाची भूमिका एक सामाजिक संस्था म्हणून स्पष्ट करा.
- (4) Discuss privalization in Teacher Education.
शिक्षक-शिक्षणातील खाजगीकरणाची चर्चा करा.
- (5) Explain any two learning theories.
अध्ययनाच्या कोणत्याही दोन उपपत्ती स्पष्ट करा.

Section III

विभाग-३

III. Answer the following question (any two) :-

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- (1) Discuss the contribution towards education of any two Indian philosophers and state the relevance of their philosophy today.
कोणत्याही दोन भारतीय तत्त्ववेत्त्यांचे शिक्षणातील योगदानाची चर्चा करून आजच्या संदर्भात त्याची उपयुक्तता विशद करा.
- (2) Describe the component of Research Proposal?
संशोधन प्रस्ताव घटकाचे वर्णन करा.
- (3) Discuss the contribution of Educational Psychological research to improve the classroom teaching and learning practices.
वर्गातील अध्यापन आणि अध्ययन सरावांमध्ये सुधार करण्यासाठी शैक्षणिक मानसशास्त्रीय संशोधनाच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (4) Why is there a need for quality improvement of teacher education.
Describe the criteria of assessment as specified by NAAC.
शिक्षक शिक्षणाची गुणवत्ता सुधारण्याची का गरज आहे? नॅकने निर्देशित केलेल्या मूल्यांकन निकषांचे वर्णन करा.